

وسایل کمک آموزشی

اشاره:

برای این که معلم مطمئن شود که شاگردان مهارت های لازم برای ورود به مطلب جدید را دارند ، به کمک ارزشیابی تشخیصی این کار را انجام می دهد . از طریق ارزشیابی تشخیصی ، می توان مشخص نمود که دانش آموزان معلومات ، توانایی ها و مهارت های لازم برای ورود به مطلب جدید را دارند یا نه .

ارزشیابی تشخیصی علاوه بر این که معیارسنجش رفتار ورودی دانش آموز است به وسیله ی آن می توان اولین گام آموزش را معین کرد .

ارزشیابی تشخیصی دارای دو مرحله است :

پیش آزمون : دانسته های مربوط به همان درسی است که در نظر داریم تدریس کنیم .

آزمون مرحله ای : سنجش آموخته های قبلی دانش آموز در یک درس ، به خصوص که ممکن است ارتباطی با درس جدید نداشته باشد .

تهیه آزمون رفتار ورودی :

پس از تعیین رفتار ورودی ، معلم باید آزمونی را که قصد دارد ، به وسیله ی آن میزان پیش دانسته های شاگردان را از هدف های جزئی مربوط به رفتار ورودی مورد سنجش قرار دهد ، تهیه کند . این آزمون از سوالاتی تشکیل شده که مبتنی بر توانایی ها یا مهارت ها و پیش دانسته ها هستند . در اغلب موارد ، آزمون رفتار ورودی همان آزمون پیشرفت تحصیلی درس قبلی می باشد . پاسخ نادرست به هر یک از سوال های آزمون رفتار ورودی حاکی از آن است که دانش آموزان معلومات یا مهارت مربوطه را کسب نکرده است .

تهیه و تنظیم محتوای درس :

یکی از اصول مهمی که باید در طراحی آموزشی مورد توجه قرار گیرد ، تهیه و تنظیم محتوای آموزشی است . تجارب یادگیری دانش آموزان ، بر محتوای درس مبتنی است و محتوای درس نیز باید کاملا جوابگوی هدف های آموزشی و نیازهای دانش آموزان باشد . در شیوه های سنتی (کتاب محوری) ، کتاب درسی به عنوان تنها منبع اصلی آموزش تلقی می شد و کل آموزش بر اساس محور کتاب های درسی بود ، ولی در امر طراحی آموزش ، کتاب درسی تنها یکی از منابع تهیه مواد آموزشی است . معلم باید برای تهیه محتوای درس ، مقاله های مندرج در کتاب ها ، روزنامه ها ، مجله ها و فیلم های مستند ، توصیه های صاحب نظران و تجارب شخصی خود را مورد توجه قرار دهد . ابتدا لازم است ، منظور از محتوا درس در طراحی آموزشی مشخص شود . آنگاه دامنه ی بحث پیرامون آن ادامه یابد . محتوای یک درس شامل دانش ، مهارت ها و عوامل عملکردی می باشد ، به عبارت دیگر محتوای آموزشی ، اصول و مفاهیمی است که به شاگردان ارائه داده می شود تا ورود آن را به فعالیت های آموزشی میسر و رسیدن آنان را به هدف های اجرائی امکان پذیر سازد . محتوا باید بر مبنای هدف های آموزشی معین ، تهیه و تنظیم شود .

به طور کلی اصول و ضوابطی که در تهیه و تنظیم محتوای آموزشی باید در نظر گرفته شوند عبارتند از :

میزان علاقه، رغبت و توانایی شاگردان: محتوای آموزشی باید با رشد ذهنی، علائق و رغبت شاگردان متناسب باشد. به مفاهیم، اصول و قوانین هر علم در آن رشته توجه نمائیم. به ساخت علوم مختلف توجه شود، منظور از ساخت علوم، شیوه ای است که دانش اندوخته شده در علم یا رشته مورد نظر بر اساس آن سازمان یافته است. در انتخاب و تنظیم محتوای آموزشی، آن ویژگی ها را باید مورد توجه قرار داد.

مطالب محتوای آموزشی باید دارای توالی منطقی باشد، ترتیب توالی باید طوری باشد چنانچه در یک هرم قرار دهیم، مفاهیم کلی تر و عمومی تر در قاعده و طبقات پایین هرم و مفاهیم اختصاصی تر و فرعی تر در طبقات بالائی آن جای گیرند. تازه گی موضوع: مطالب آموزشی از لحاظ شیوه ی نگارش، محتوا، روش، آمار و ارقام متناسب با شرایط روز باشد و مآخذ آن جدید و از اعتبار علمی کافی برخوردار باشند.

مطالب آموزشی باید متناسب با ایده های اجتماعی باشند. مفاهیم فرهنگی محتوا باید بر پایه ی ارزش و فرهنگ حاکم بر جامعه منظور گردند.

در الگوی طراحی آموزشی، باید به ترتیب هدف های کلی، سپس هدف های جزئی و رفتاری و آنگاه محتوا تدوین شود. در واقع هدف های رفتاری همان چیزی را ارائه می دهد که در محتوای درس وجود دارد و محتوا باید با هدف های آموزشی مطابقت نماید. اگر چه تهیه و تنظیم محتوا بسیار حائز اهمیت است، اما بدون انتخاب وسیله و روش ارائه ی مناسب. چندان کارایی نخواهد داشت.

انتخاب وسیله، از نکاتی است که باید مورد توجه و دقت خاص معلمان واقع شود. انتخاب وسیله ی مناسب، احتیاج به شناخت وسایل دارد. معلم باید انواع وسایل را بشناسد، نحوه کاربرد آن ها را بداند، و از میزان تاثیر آن ها در کیفیت آگاه باشد. وسایل آموزشی را، از نظر نقشی که در فرآیند آموزش دارند می توان به دو دسته: وسایل آموزشی تسهیل کننده و وسایل آموزشی معیاری تقسیم کرد. وسایل آموزشی تسهیل کننده، آموزش را عینی و فهم مطالب را آسان می کنند. از آشنا ترین وسایل آموزشی می توان تصاویر (جدول، پوستر، نمودار، تصاویر کاغذی و...) و تابلوهای آموزشی (تخته ی گچی، تخته ی مغناطیسی و...) را نام برد. معلم در انتخاب وسایل آموزشی باید معیارهایی همچون: ویژگی های آموزشی، ویژگی های فنی، شرایط و امکانات اجرایی وسیله را در نظر داشته باشد، تا وسیله ای را که انتخاب می کند و به کار می گیرد، از هر نظر بتواند در کیفیت یادگیری شاگردان موثر واقع شود.

لذا معلم باید با توجه به هدف های طراحی خود از میان انواع مواد و وسایل آموزشی، مناسب ترین آن ها را انتخاب کند. مواد و رسانه هایی که انتخاب می شوند باید ویژگی های فنی از قبیل توانایی انتقال پیام مورد نظر، قابلیت حمل و نقل. در دسترس بودن، اقتصادی بودن و رجوع پذیری را دارا باشد.

تعیین فعالیت های یادگیری:

معلم باید انواع فعالیت های یادگیری که انجام آن ها را برای دانش آموزان ضروری می داند، در طراحی پیش بینی کند. فعالیت های یادگیری اصولاً به نوع درس بستگی دارند. ممکن است معلم تصمیم بگیرد که دانش آموزان در ارتباط با درس، تمرین حل نمایند، آزمایش انجام دهند، کنفرانس بدهند، گردش علمی بروند، واحد کار تعیین کنند و ... ارزشیابی از نتیجه آموزش:

از آنجا که معلم پیش از آغاز درس جدید، باید رفتار ورودی دانش آموزان را مشخص کند و برای این که معلوم شود دانش آموزان برای آموختن درس جدید تا چه حد رفتار ورودی مربوطه را دارا هستند، آزمون رفتار ورودی تهیه کند. اکنون، معلم، برنامه ای برای ارزشیابی نتیجه تدریس که بر اساس طراحی آموزشی می باشد تنظیم می کند این ارزشیابی برای آن است که معلم از کیفیت کار خود پس از تدریس واز پیشرفت جمعی و فردی دانش آموزان آگاه گردد. ضمناً اگر معتقد باشیم که

منظور از فعالیتهای آموزشی ، ایجاد تغییر مطلوب در رفتار شاگردان است ، سنجش رفتار شاگردان بهترین نمونه برای نشان دادن میزان یادگیری آنان و معیار تحلیل کیفیت فعالیتهای آموزشی خواهد بود .

توجه به نتایج ارزشیابی تشخیصی و مقایسه آن با ارزشیابی پایان تدریس ، می تواند معیار موثری باشد زیرا با انجام ارزشیابی تشخیصی و تحلیل نتایج آن ، معلومات قبلی شاگرد در زمینه موضوع مورد تدریس مشخص می شود و بر پایه آن اولین گام آموزشی را معلم برمی گزیند و در پایان تدریس چنانچه مشخص گردد که شاگرد در چه نقطه ای از تغییرات مورد نظر قرار گرفته است ، با مقایسه ی این تغییرات با اطلاعات پیش دانسته میزان یادگیری شاگرد در جریان تدریس مورد نظر روشن و مشخص خواهد شد .

در پایان:معلمان اگر بخواهند در طول سال تحصیلی از یک فضای آموزشی موفق برخوردار باشند ، باید طراحی ، اجرا و ارزشیابی از فعالیت های کلاس را محور اصلی آموزش قرار دهند .